

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 352/2020-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Monikou Marjanovič, Urbánkova 6, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 218/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 218/2016 porušené boli.

2. [REDACTED] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava V p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. [REDACTED] p r i z n á v a náhradu trov konania v sume 562,86 € (slovom päťstošesťdesiatdva eur a osemdesiatšesť centov), ktorú j e Okresný súd Bratislava V p o v i n n ý zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Moniky Marjanovič, Urbánkova 6, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia sťažovateľa

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. júla 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Monikou Marjanovič, Urbánkova 6, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 218/2016 (ďalej len „namietané konanie“).

2. Sťažovateľ okresnému súdu podal 31. augusta 2016 žalobu o zaplatenie špecifikovanej sumy z titulu neuhradenej faktúry za poskytnuté právne služby.

3. Poukazujúc na chronologický priebeh namietaného konania okresného súdu, v ústavnej sťažnosti sťažovateľ argumentuje, že je toto konanie poznačené zbytočnými priet'ahmi. Podľa sťažovateľa okresný súd pri prejednávaní jeho veci nepostupuje plynule a svojou nečinnosťou mu spôsobuje stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza od podania návrhu až do podania ústavnej sťažnosti.

4. Sťažovateľ dôvodí, že v namietanom konaní uskutočnil okresný súd prvé pojednávanie až s odstupom tridsiatich ôsmich mesiacov od podania návrhu, avšak aj toto bolo odročené a následne zrušené. Uvádza, že sa ochranu svojich práv pokúšal opakovane uplatniť prostredníctvom niekoľkých sťažností na priet'ahy v konaní adresovaných predsedovi okresného súdu, avšak bezúspešne. Podľa jeho vyjadrenia sa predmet namietaného konania nevyznačuje skutkovou či právnou zložitnosťou veci a sťažovateľ ako účastník konania narušenie plynulosti postupu konania nijako nezavinil. Podľa jeho názoru to bol práve postup okresného súdu a jeho nečinnosť, ktorou dochádza k zbytočným priet'ahom v konaní a porušeniu jeho označených práv.

5. Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti s odvolaním sa na ustálenú judikatúru ústavného súdu sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o jeho ústavnej sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní, prikázal okresnému súdu konať vo veci sťažovateľa bez zbytočných priet'ahov a priznal mu tiež finančné zadosťučinenie v sume 4 500 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

6. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 352/2020-14 z 27. augusta 2020 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

7. Na základe výzvy ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľa podaním doručeným ústavnému súdu 25. novembra 2020 vyjadrila predsedníčka okresného súdu, ktorá okrem prezentovaného prehľadu procesných úkonov namietaného konania konštatovala, že zákonný sudca postupoval vo veci sťažovateľa podľa jej mienky plynule a bez zbytočných prietáhov, a to s prihliadnutím na rozsiahlosť ním vybavovanej agendy. Predsedníčka okresného súdu hodnotila výšku finančného zadosťučinenia požadovaného sťažovateľom v ústavnej sťažnosti ako neprimeranú. Vo vyjadrení prezentoval okresný súd súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej.

8. Právny zástupca sťažovateľa využil možnosť reagovať na vyjadrenie okresného súdu, pričom vo svojom stanovisku zotrval na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti. Právny zástupca zároveň argumentáciu doplnil, keď poukázal na odročenie termínu pojednávania určeného na 9. september 2020, kde dôvody odročenia na strane žalovaného, ktoré zákonný sudca uznal, neboli podľa jeho názoru akceptovateľné. Svoje stanovisko podporil poukazom na judikatúru všeobecných súdov (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 78/2010 z 20. apríla 2010). Právny zástupca sťažovateľa opätovne zdôraznil, že prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až s odstupom štyroch rokov od podania žaloby. Taktiež dodal, že rozsudok okresného súdu bol napadnutý odvolaním žalovaného a takisto uznesenie okresného súdu z 20. novembra 2020 napadol odvolaním samotný sťažovateľ. Podľa vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľa tak bude úlohou odvolacieho súdu riešenie množstva procesných otázok, a to aj z dôvodu nesústreďenej a neefektívnej činnosti okresného súdu.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde (berúc do úvahy aj predchádzajúce stanoviská účastníkov konania podľa právnej úpravy, účinnej do 31. decembra 2020) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

13. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

14. Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu. Preto aj v prípade sťažovateľa vec preskúmal z hľadiska jej charakteru, skutkovej a právnej zložitosti (1), správania sťažovateľa v priebehu konania (2) a napokon aj postupu konajúceho súdu (3).

IV. Posúdenie vecí ústavným súdom

IV.1 K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

15. Ústavný súd preskúmal obsah na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu, obsah ústavnej sťažnosti, ako aj vyjadrenie odporcu a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam o priebehu namietaného konania:

Okresnému súdu bola 2. septembra 2016 doručená žaloba sťažovateľa o zaplatenie špecifikovanej sumy s príslušenstvom z titulu poskytovania právnych služieb žalovanému.

Sťažovateľ 13. decembra 2016 požiadal o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Okresný súd reagoval uznesením z 19. júna 2017, ktorým rozhodol o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov pre sťažovateľa.

Žalovaný predložil 23. novembra 2017 okresnému súdu svoje vyjadrenie k podanej žalobe, ako aj podnet na preskúmanie rozhodnutia o oslobodení sťažovateľa od súdnych poplatkov. Okresný súd uznesením zo 4. apríla 2018 vyzval sťažovateľa, aby sa vyjadril k tomuto stanovisku žalovaného.

Okresný súd uznesením z 23. júla 2018 rozhodol o nariadení sťažovateľom navrhovaného neodkladného opatrenia. Žalovaný podal proti uvedenému rozhodnutiu 13. augusta 2018 odvolanie. Okresný súd predložil 18. septembra 2018 spisový materiál s podaným odvolaním Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“). Krajský súd uznesením z 28. septembra 2018 napadnuté rozhodnutie zrušil a vrátil vec okresnému súdu na nové konanie.

Okresný súd určil 4. novembra 2019 termín pojednávania na 20. november 2019. Určený termín bol odročený na základe ospravedlnenia právneho zástupcu žalovaného na 4. december 2019. Tento nový termín pojednávania bol zrušený z rodinných dôvodov na strane zákonného sudcu. Nový termín bol určený na 18. marec 2020. Aj tento termín bol zrušený z dôvodu preventívnych opatrení nariadených v súvislosti s aktuálnou pandémiou. Dňa 24. júna 2020 bol určený nový termín pojednávania na 9. september 2020. Žalovaný požiadal 8. septembra 2020 o odročenie označeného termínu z dôvodu výpovede plnomocenstva jeho pôvodnému právnomu zástupcovi a udelenie nového plnomocenstva

inému advokátovi. Okresný súd vykonal pojednávanie 9. septembra 2020, na ktorom sťažovateľ vyjadril nesúhlas so žiadosťou žalovaného o odročenie pojednávania, pojednávanie bolo odročené na 7. október 2020.

Okresný súd vykonal 7. októbra 2020 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právny zástupca sťažovateľa a sťažovateľ, okresný súd vyhlásil dokazovanie za skončené a vyhlásil rozsudok, ktorým žalobe sťažovateľa vyhovel.

Predmetný rozsudok bol 15. decembra 2020 napadnutý odvolaním a spisový materiál bol pre účely rozhodnutia o uplatnenom opravnom prostriedku predložený odvolaciemu súdu.

IV.2 Vyhodnotenie postupu okresného súdu

16. Predmetom konania v posudzovanej veci je žaloba o zaplatenie špecifikovanej sumy z titulu poskytovania právnych služieb. Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci, ide o štandardný typ sporu. Rovnako nemožno vec sťažovateľa kvalifikovať ako skutkovo zložitú, keďže si dokazovanie nevyžiadalo ani znalecké skúmanie, ani vypočutie väčšieho množstva svedkov, prípadne preskúmanie širšej kategórie listinných dôkazov.

17. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prieťahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil žiadnu relevantnú okolnosť, ktorá by signalizovala nedostatočnú súčinnosť zo strany sťažovateľa ako strany sporu.

18. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že už v prvotnom období konania zaznamenal pasivitu okresného súdu, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka. Ide o nečinnosť v rozsahu približne piatich mesiacov, konkrétne v období od 13. decembra 2016, keď požiadal sťažovateľ o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, do 19. júna 2017, keď mu okresný súd uznesením oslobodenie priznal. Ďalej ústavný súd poukazuje na kratšie obdobie nečinnosti okresného súdu (v rozsahu približne

štyroch mesiacov), ktorá nie je takisto ospravedlnená žiadnou zákonnou prekážkou. Ide o etapu konania od 23. novembra 2017, keď bolo okresnému súdu predložené vyjadrenie žalovaného k podanej žalobe, do 4. apríla 2018, keď okresný súd vyzval sťažovateľa, aby sa k predmetnému stanovisku žalovaného vyjadril.

Ústavný súd tiež pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, II. ÚS 287/2019). V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na niektoré momenty namietaného konania, signalizujúce neefektívnosť postupu okresného súdu. V prvom rade ide o zrušenie uznesenia okresného súdu z 23. júla 2018 rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorý rozhodnutie prvostupňového súdu o nariadení neodkladného opatrenia zrušil a vec mu vrátil na opätovné prejednanie. V dôsledku uvedeného pochybenia okresného súdu bola plynulosť postupu v konaní narušená, keď sa v dôsledku potreby nového posúdenia návrhu sťažovateľa konanie predĺžilo. Za nesústredený považuje ústavný súd aj postup okresného súdu, ktorý v situácii, keď došlo k niekoľkonásobnému odročeniu určeného termínu pojednávania, akceptoval žiadosť žalovanej strany o odročenie pojednávania z dôvodov, ktoré nenapĺňali v zmysle ustálenej judikatúry všeobecných súdov podmienky stanovené príslušným ustanovením zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov.

19. Ústavný súd tak dospel k záveru, že postupom okresného súdu v namietanom konaní (zistenou nečinnosťou a tiež neefektívnym postupom okresného súdu) došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

20. Z petitu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ žiada ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom. Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov

garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie vecí v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

21. Ústavný súd tak uzatvára, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

22. Pokiaľ ide o sťažovateľom uplatnenú námietku porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že nezistil takú intenzitu zbytočných prietáhov v namietanom konaní, ktorá by mala za následok zásah až do samotnej podstaty označeného základného práva a teda by mu umožnila urobiť záver o porušení označeného práva sťažovateľa. V uvedenej časti preto ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovел (bod 4 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Vychádzajúc zo skutočnosti, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa bolo namietané konanie pred okresným súdom meritórne ukončené (pozri bod 15 odôvodnenia tohto nálezu), ústavný súd pre okresný súd osobitný príkaz konať vo veci sťažovateľa bez zbytočných prietáhov neformuloval. Tu ústavný súd pripomína, že aj v prípade potenciálneho vrátenia vecí okresnému súdu na ďalšie konanie, na základe výsledku odvolacieho konania, pre okresný súd povinnosť konať bez prietáhov vyplýva priamo z čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, garantujúcich sťažovateľovi rýchly a plynulý priebeh konania.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnil sťažovateľ osobnou frustráciou prameniaca z neprimeranej dĺžky namietaného konania a s tým spojeným pocitom právnej neistoty. Za primeranú výšku finančného zadosťučinenia považoval sumu 4 500 €. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a chápe ho ako kompenzačný prostriedok nemajetkovej ujmy. Vychádzajúc zo zisteného rozsahu nečinnosti a neefektívnej činnosti v postupe okresného súdu, ktoré sú dôvodom zbytočných priesťahov a porušenia dotknutých práv sťažovateľa, ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 500 € tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku nálezu.

VI.

Trovy konania

25. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré im vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom, a priznal mu náhradu v sume 562,86 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavným súdom priznaná suma náhrady trov konania pozostáva z odmeny za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pri tarifnej odmene za úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 v sume 177 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a režijnom paušále ku každému z nich po 10,62 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov

od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

26. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2021

Peter Molnár
predseda senátu